

Friluftsliv og grønne aktiviteter øger social kapital for veteraner

Et ti uger langt projekt med længerevarende friluftsture og undervisning i grønne fag havde positiv effekt på krigsveteraners sociale udvikling, tryghed og fællesskab. Relationen til de andre i gruppen og medarbejderne på Skovskolen øgede deres sociale kapital.

Desværre har krigsveteraners fysiske og psykiske efterreaktioner på krig ofte også en social slagside. Slagmarkens kaostilstand kan ved hjemkomsten og i årene efter rykke med ind i hverdagen. Det kan føre til, at veteranen isolerer sig fra familie, venner og samfund. Og føler han/hun sig først udenfor og på kanten af samfundet, kan kampen for et normalt liv se ganske umulig ud. Vejen tilbage vil ofte kræve ressourcer til at bryde isolationen og genopdage vigtigheden af sociale relationer.

I det aktuelle projekt deltog en gruppe på 12 krigsveteraner i et ti uger langt projekt med længerevarende friluftsture og undervisning i grønne fag. Projektet blev gennemført på Skovskolen og havde til hensigt at opkvalificere veteranerne personligt og fagligt i en ramme af natur og friluftsliv. Undervisningen havde fokus på indlæring af viden og færdigheder, og friluftsturene var den naturlige arena, hvor det indlærte blev afprøvet. Friluftsliv er som regel en aktivitet uden konkurrence og derfor særlig god for fællesskabet. Det styrker samhørigheden mellem mennesker og omgivelser. De resultater, der præsenteres her,

Friluftsliv er som regel en aktivitet uden konkurrence og derfor særlig god for fællesskabet. Gruppen af veteraner samlet på toppen af Nordens højeste bjerg Galdhøpiggen i Norge.

bygger på data fra interviews, spørgeskemaer og observationer i tiden før, under og efter projektet.

”Det var til tider anstrengende at være social på fuld tid, men jeg fandt ud af, at samværet i sig selv også gav mig en følelse af tryghed og godt selskab med masser af humør og latter.” (Veteran)

Social kapital

Mennesker er grundlæggende sociale væsener, men det indebærer ikke, at vi automatisk føler samhørighed med og tillid til personer, vi ikke kender. Social kapital er et begreb, som bruges til at beskrive og måle sammenhængskraft og værdier i sociale relationer – se figur. Udgangspunktet er, at høj social kapital har en række bonuseffekter, der rækker ud over det blotte fællesskab. Når vi indgår i forpligtende sociale netværk, får vi positive ressourcer og

letterer ved at opnå personlige og kollektive mål. Social kapital kan forenklet sagt forstås som en valuta eller et kreditkort, der giver os magt og position inden for sociale fællesskaber. Vi har investeret eller mobiliseret en portion kapital, sådan at vores bevidste og ubevidste ageren ikke kommer til at have en afgørende betydning, når sociale normer og aftaler bliver overskredet. Modsat har et menneske, der står alene i verden, ringe social kapital, hvilket kan føre til stigmatisering og eksklusion fra sociale fællesskaber.

”Man behøver ikke at forklare sig, og det gav en trykthed.” (Veteran)

Fællesskabet i gruppen

I projektet blev der overordnet opbygget to former for social kapital. Det ene var det stærke homogene sociale bånd, der eksisterer mellem mennesker, der ligner hinanden i

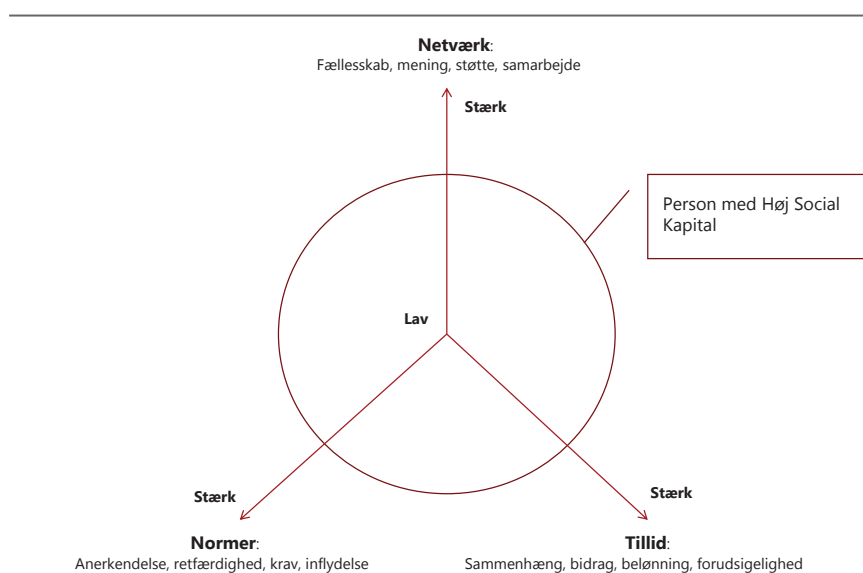
kraft af social status, faglighed og her også deres militære baggrund. Det betød, at den enkelte deltager havde relativt nemt ved at mobilisere ressourcer som social kapital og tillid gennem projektets sociale netværk. Det kunne aflæses i de meget stærke og nære relationer, der opstod. De knyttede deltagerne sammen på samme måde, som de sidst havde oplevet under deres udsendelse til krigsområder, nu bare med et civilt og fagligt udgangspunkt. Det var noget, som størstedelen af veteranerne efterfølgende betonedede som helt afgørende for effekten af projektet.

Skyggesiden var, at denne fælles militære kultur og identitet afgrænsede sig skarpt fra omverdenen. Veteranerne havde nogle gange svært ved at tillade andre uden samme kultur at blive inkluderet i netværket. Observationer viste fx, at de undervisere, som ikke havde militær baggrund, i højere grad skulle bevise deres værd via faglighed og menneskelige kvaliteter for at mobilisere samme mængde social kapital, som dem der havde militær baggrund.

Relationer til andre

Et andet eksempel på opbygningen af social kapital var de relationer, veteranerne var tvunget til at indgå med andre faggrupper end underviserne. Her tænkes på medarbejdere i administration og drift og de andre studerende på skolen. Især medarbejderne i Skovskolens Spisehus blev en vigtig del af deres tid på skolen og de fællesskaber, der opstod der under måltiderne. Det var tydeligt, at disse relationer var selvforstærkende og havde en positiv effekt på den nævnte skyggeside. Det gjorde det nemmere for nogle af veteranerne at bryde med militærkulturen og begynde at indgå i andre sociale netværk på Skovskolen, fx at henvende sig i driften, komme i de studerendes bar osv.

Denne sidste form for brobyggende social kapital kom til at betyde meget i forhold til deltagerens udvik-

Model for social kapital, der viser, hvor en person med høj social kapital placeres.

ling, efter at projektet sluttede. Der er en tydelig sammenhæng mellem de veteraner, der mobiliserede mest social kapital i projektet, og graden af personlig og faglig udvikling et år efter, projektet sluttede. Denne form for social kapital er måske mere løs i sin form og vanskelig at konkretisere.

”Vi taler det samme sprog, selv om vi har deltaget i forskellige krige forskellige steder i verden, så der var mange ting, der ikke skulle forklares. En fælles forståelse gennem krig!” (Veteran)

Resultater

For de deltagende veteraner blev social kapital en skabende kraft, der lå latent i de nyligt indgåede sociale relationer deltagerne og underviserne imellem. Den tillid, anerkendelse og det samarbejde, der opstod, muliggjorde, at veteranerne også løbende lærte af hinandens viden og erfaringer. De begyndte desuden at bruge og lære af hinandens forbindelser og netværk. De blev styrket qua den sociale kapital, de opbyggede igennem aktiviteterne og læringen i naturen.

De efterfølgende interviews og evalueringer viser, at den sociale kapital, der er mobiliseret, kræver en lø-

bende vedligeholdelse. Den enkelte veteran skal have fokus på: ’hvad får jeg ud af det’, ’hvad er mit udbytte’ og ’hvad skal jeg fortsat aktivt gøre’ for at blive ved med at kunne fastholde, mobilisere og vedligeholde den opnåede sociale kapital. Det lyder umiddelbart som et let og rationelt valg. Men gamle vaner kan være svære at bryde, når virkeligheden igen står for døren, og de forpligtende fællesskaber befinder sig i den anden ende af landet. Et år efter projektet blev afsluttet, påpeger langt de fleste af deltagerne stadig, at de sociale relationer mellem veteranerne internt og relationerne med undervisere og medarbejdere på Skovskolen havde en afgørende betydning for det udbytte, de tog med sig hjem.

Niels Overgaard Blok

Læs mere

N.O. Blok (2017): *Krigsveteraner trives godt med friluftsliv.* Videnblad Park og Landskab nr. 12.00-25

N.O. Blok (2017): *Undervisning i grønne fag kan gavne krigsveteraner.* Videnblade Park og Landskab nr. 12.00-26

P. Bourdieu og L.J.D. Waquant (2006): *Refleksiv sociologi.* Hans Reitzel Forlag

A. Honneth (2006): *Kamp om anerkendelse.* Hans Reitzel Forlag

R. Putnam (2001): *Bowling Alone.* Simon & Schuster Ltd